

Vrijwilligers ontfermen zich over uitbehandelde tbs'ers

**Klare
KTA taal**

klaretaal@telegraaf.nl

MONDIG?

Wat zonde nou, voor al die dokters en verpleegkundigen. De patiënten denken het tegenwoordig beter te weten dan zij. En dat kan ijselijk irritant zijn.

Onlangs nog klaagde een Radboud-arts in deze krant: „Er zijn specialisten die zeventien jaar hebben gestudeerd. Ze krijgen patiënten op hun spreekuur die in tien minuten met internetdocumentatie een diagnose denken te kunnen stellen. Daar zit je dan, met je zeventien jaar studie...”

Dat is geen uniek fenomeen in onze maatschappij. Ook de redactie van onze krant krijgt dagelijks te maken met lezers die het beter weten en beter kunnen. Zeggen ze. Leuk is het niet, maar het schijnt bij het huidige tijdsgewricht te horen. Ik zou als dokter denken: 'Nou, dan doe je het toch lekker zelf, eigenwijsje?' En bij onredelijke lezers denk ik vaak: 'Als je het dan zoveel beter weet, waarom ga je dan zelf geen krant uitgeven?'

Toch voelt die onbekookte betweterigheid soms als een ijsblokje op je ziel.

Grote bek

We raken hier aan het verschijnsel van de mondige consument. De man/vrouw die wel even aan de dokter, de krant, de rechters gaat vertellen hoe het allemaal wél moet. Vindt u het vreemd dat ik 'mondig' altijd associeer met een grote bek? Terwijl dat volkomen fout is, want 'mondig' heeft niets met 'mond' te maken.

Mondig is een afleiding van het middeleeuwse woord 'mont', dat 'voogdij' betekende. Wie mondig werd, kwam onder de voogdij uit. Hij werd meerderjarig. In oude teksten spreekt men daarom van 'sinnen mondigen jaeren'.

**Samen
winkelen
of naar een
sportwedstrijd**

Als een tikkende tijdbom worden ze gezien. Pedoseksuelen die na een tbs-behandeling of gevangenisstraf weer terugkeren in de samenleving. In een nieuwe buurt waar niemand ze kent, waar ze zorgeloos over straat kunnen én ongestoord opnieuw hun slag kunnen slaan. Het is de angst van alle ouders. Reclassering Nederland zoekt vrijwilligers om ze in de gaten te houden. De aanmeldingen stromen binnen.

OP DE KOFFIE BIJ EEN PEDDO

**Proefproject Den Bosch
lijkt succes, aanmeldingen
stromen binnen**

POLITIEK WIL NOG STAPJE VERDER

'Toericht uithouders'

door DENNIS NAAKTGEBOREN

DEN BOSCH, zaterdag

Ga bij een pedo op de koffie, samen naar een sportwedstrijd of boodschappen doen. Verhalen aanhoren over hun liefdesleven, wat ze hebben uitgespookt en hoe ze hun leven weer op de rails denken te krijgen. Vrijwilligers hier-voor stonden niet in de rij toen Reclassering Nederland en Avans Hogeschool eind 2009 in Den Bosch met een proefproject begonnen.

Met veel pijn en moeite werden negen mensen gevonden die vrijwillig bij schuldbevuste viezeriken over de vloer gingen. Inmiddels lijkt het aan animo niet te ontbreken. Voor nieuwe proeven in de regio's Rotterdam-Dordrecht en Breda hebben al meer dan honderd 'helden' zich aangemeld. „Dit zijn mensen die niet alleen maar moord en brand willen schreeuwen”, zegt projectleider Jeanne Caspers van Reclassering Nederland.

De 66-jarige Anke is één van de vrijwilligers die anderhalf jaar geleden vooraan stond. Geen flauw idee had ze met wie ze zou worden opgescheept toen ze toehapte. „Wij wisten niet met wie we te maken zouden krijgen toen de man binnenkwam en zich voorstelde”, herinnert ze zich. Bang was ze niet. „Het is heel dubbel. Je ziet iemand zitten die je ook zomaar tegen had kunnen komen en aan de andere kant ben je voorbereid op wat hij allemaal gedaan heeft.”

Sporten

Inmiddels komt ze al een jaar lang wekelijks over de vloer bij de zedendelinquent. Een veertiger die via zijn computer kinderen heeft misbruikt en zich verlekkerde aan kinderporno. Samen met drie andere vrijwilligers zit ze in een 'cirkel' van mensen die regelmatig bij hem langs gaan. Ze drinken koffie, doen boodschappen, bezoeken een evenement of gaan zelfs sporten.

Een omschakeling is het wel. Haar hele leven lang heeft ze veel gewerkt voor slachtofferhulp. „Nu stond ik ineens aan de andere kant.” Dat leverde ook verbaasde reacties op. Mensen die er niets van snapten. „Ze zeiden 'je hebt je altijd om slachtoffers bekommerd en nu ga je daders opvangen.’” Maar haar drijfveer is niet het bijstaan van pedo's, maar het voorkomen van nieuwe slachtoffers. Juist

• Bas Vogelvang, lector Avans Hogeschool... Versteld van resultaat...

• Jeanne Caspers, Reclassering Nederland... „Geen geheimen”...

FOTO'S: THUIS ROOIMANS

omdat ze heeft gezien voor wat voor ellende het kan zorgen. „Al kan ik maar één slachtoffer voorkomen, dan is het 't waard”, zegt ze resoluut.

De methode heeft zijn succes bezworen in Canada, Engeland en Wales. Daar is de kans op herhaling met maar liefst zeventig procent afgenomen. „Dat zijn cijfers waar je normaal alleen maar van kunt

TOEZICHT UITBREIDEN

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG, zaterdag

De politiek is razend enthousiast over de aanpak in Den Bosch. Wat PVV, VVD en CDA betreft gaan vrijwilligers door het hele land veroordeelde pedoseksuelen in de gaten houden.

De partijen gaan zelfs nog een stapje verder en willen dat het toezicht niet beperkt blijft tot zedendelinquenten die zelf mee willen werken. „Dit werkt twee kanten op, het is niet alleen ter bescherming van de samenleving, maar helpt ook om betrokkenen op het rechte pad te houden”, benadrukt VVD-Kamerlid Van der Steur. „Degenen die het afwijzen, moeten juist in de gaten worden gehouden.”

De PVV riep staatssecretaris Teeven (Veiligheid en Justitie) vorige week op er snel werk van te maken dat alle uitbehandelde zedendelinquenten levenslang door vrijwilligers in de gaten worden gehouden. „Ik ben blij met het grote aantal vrijwilligers dat zich hiervoor meldt”, stelt PVV-Kamerlid Heider. „Pedoseksuelen worden geholpen op

het rechte pad te blijven en het draagvlak voor tbs wordt versterkt.”

Ze wijst erop dat pedoseksualiteit niet te genezen is. „Sommige mensen kun je niet levenslang vasthouden, maar blijven wel een levensgroot risico voor de samenleving”, waarschuwt Heider. „Als ze niet vrijwillig willen meewerken, leg het dan maar op. Vrijwilligheid komt er wat mij betreft niet bij kijken.”

Samenwerking

Ook het CDA is enthousiast over het project in Den Bosch en voelt voor uitbreiding. „Wij willen ook levenslang toezicht”, stelt CDA-Kamerlid Van Toorenburg. „We moeten daarbij kijken naar een goede samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.” Ook

de PvdA is enthousiast over het project. „Hoe meer er naar ze omgekeken wordt, hoe kleiner de kans op recidive”, benadrukt PvdA-Kamerlid Bouwmeester. „Vaak werken dat soort dingen beter dan allerlei verplichtingen die de overheid oplegt.”

Voor levenslang toezicht door vrijwilligers, ook bij zedendelinquenten die niet mee willen werken, is de oppositiepartij wat huiverig. „Dan worden mensen agressief en werkt het niet”, oordeelt Bouwmeester. „Dat kun je vrijwilligers niet aandoen. Bovendien moeten we ook oppassen dat professionele taken niet steeds meer op de schouders van vrijwilligers worden gelegd.”

Staatssecretaris Teeven heeft nog niet op het voorstel van de PVV gereageerd. De VVD-bewindsman maakte deze week wel bekend dat geen enkele tbs'er na zijn dwangverpleging nog zomaar op straat wordt gezet. Eenmaal uitbehandeld, zullen ze nog minimaal een jaar en maximaal negen jaar door de reclassering en het forensisch psychiatrisch centrum in de gaten worden gehouden.

dromen”, zegt projectleider Caspers eerlijk.

Bas Vogelvang, lector van Avans Hogeschool, 'importeerde' de aanpak naar ons land. Hij hoorde op een congres in Glasgow van netwerken van vrijwilligers die pedoseksuelen in de smiezen houden. De lector stond versteld van de resultaten. Een luisterend oor blijkt veel effectiever dan een harde hand. „Ze hebben geen vrienden met wie ze over het delict of over hun emoties kunnen praten. Als ze lid zijn van een vereniging vertellen ze daar niet wat ze hebben uitgespookt”, verduidelijkt Vogelvang.

Isolement

„Ze moeten met mensen kunnen praten die niet gelijk op de loop gaan of hen uitkotsen”, vult Caspers aan. Juist een harde aanpak zou de zedendelinquenten weer tot fout gedrag aansporen. Door hen op te jagen en uit te sluiten zouden ze sneller in een sociaal isolement belanden en terugvalen in hun oude gedrag. Dat moet voorkomen worden door een netwerk van vrijwilligers om hen

heen te zetten. Die praten, luisteren, adviezen geven en hun gedrag controleren.

In 2009 deed 'Cosa' in Nederland zijn intrede. Cosa staat voor 'Circles of support and accountability': cirkels voor ondersteuning, samenwerking en aanspreekbaarheid. Nadat Vogelvang had gepeld of er ook in ons land draagvlak voor deze methode was, kregen Avans Hogeschool en Reclassering Nederland groen licht voor een proef van twee jaar in de regio Den Bosch. Na een intensieve zoektocht en training van vrijwilligers werden daar de eerste twee 'cirkels' rond twee vrijgekomen zedendaders geformeerd. Aan iedere pedo worden minstens vier vrijwilligers toegewezen. Geen van hen mag alleen op huisbezoek, om ieder risico uit te sluiten.

Een tweede kring van professionals is bovendien een absolute vereiste. Politie, reclassering en psy-

chologen moeten samenwerken en te allen tijde op scherp staan. Zodat de vrijwilligers niet aan hun lot worden overgelaten. „Je moet zeker weten dat je wat kunt doen als de risicosignalen toenemen”, waarschuwt Vogelvang. Het is niet de bedoeling dat vrijwilligers zelf ingrijpen.

Van spioneren is geen sprake. Vrijwilligers moeten nadrukkelijk niet stiekem in laatjes gaan rommelen of op de computer gaan speuren naar mapjes met kinderporno. Het is de bedoeling dat de deelnemers zelf

openheid van zaken geven en niets verborgen houden. De zedendelinquenten in Den Bosch hebben zich vrijwillig aangemeld om mee te doen aan het project en staan daarnaast nog onder toezicht van Reclassering Nederland. Absolute voorwaarde is dat ze zelf mee willen werken om een nieuw leven te beginnen. „We hebben twee afspraken”, vertelt Caspers. „Geen

„Ze moeten met mensen kunnen praten die hen niet gelijk uitkotsen”

nieuwe slachtoffers en geen geheimen.”

Vrijwilliger Anke heeft 'haar' pedo inmiddels goed leren kennen. Ze weet wanneer hij lekker in zijn vel zit en ziet meteen als er wat speelt. „Je praat niet alleen maar over wat er gebeurd is”, zegt ze. „We kunnen ook praten over het werk of over relaties, of het met zijn vriendin allemaal lekker loopt.” De proef in Den Bosch is inmiddels met twee jaar verlengd. Reclassering Nederland en Avans Hogeschool zijn enthousiast. Net als de politiek, getuige de oproep van de PVV aan staatssecretaris Teeven (Justitie) om dit zo snel mogelijk toe te passen (zie kader). In de regio Rotterdam-Dordrecht en Breda gaan ze als eerste aan de slag. Daar is al flink geadverteerd om in de broodnodige vrijwilligers te voorzien.

Screening

De aanmeldingen stromen nu binnen. Variërend van studenten tot gepensioneerden, maatschappelijk betrokkenen tot zakenlieden die hun zaak verkocht hebben en wat terug willen doen voor de maatschappij. De vrijwilligers gaan door een uitgebreide screening. Zo moet absoluut voorkomen worden dat pedo's het project misbruiken om hun netwerk uit te breiden. En ook op pedojagers die de zedendelinquenten eens flink te grazen willen nemen, zit de reclassering niet te wachten. Het komt ook nog voor dat geschikte kandidaten op het laatste moment alsnog afvallen. „Sommige schrikken ook weer terug, wanneer ze het aan hun partner verteld hebben en die zeggen 'ben je nou helemaal gek geworden’”, bekent Vogelvang.

De kritiek dat zedendaders in het project worden doodgeknuffeld wijzen ze van de hand. „Dit zijn geen buddies voor pedofielen”, benadrukt projectleider Caspers. „Het project is niet gericht op de daders, maar juist op het voorkomen van nieuwe slachtoffers.” Dat het toch weer misgaat, is ook voor de vrijwilligers de grootste angst. „Ik heb wel eens gedacht als het fout gaat, dan zit ik met een schuldgevoel”, bekent Anke. „Tot nu toe gaat het de goede kant op, maar je weet het nooit...”

Wie mondig werd, werd dus volgens de wet handelsbekwaam of handelsbevoegd. Niks grote bek dus. Pas enkele decennia geleden veranderde de betekenis in 'assertief, weerbaar’.

Iets soortgelijks is ooit met het woord 'potig' gebeurd. Dat betekende oorspronkelijk 'koppig', omdat vroeger het hoofd werd aangeduid met 'poot', soms ook met 'pot'. Daaruit ontwikkelde zich in de 19e eeuw de betekenis 'potig' in de zin van 'gespierd’.

We hebben nóg zo'n woord in onze taal: ijselijk. Zoals mondig niets met een mond te maken heeft en potig niets met poot, zo heeft 'ijselijk' van oorsprong niets te maken met ijs. Het zijn drie billen in één broek.

Spellingwijziging

De woorden 'ijzen' (met afgrijzen bevangen worden) en 'ijselijk' (wat iemand doet ijzen) hebben een middeleeuwse oorsprong. Ze werden honderden jaren geleden geschreven als 'eisen' en 'eiselijk' en ze betekenden gruwen respectievelijk gruwelijk. In die tijd werd de 'ij' nog als 'ie' uitgesproken. Toen later de 'ij' en de 'ei' op dezelfde manier uitgesproken gingen worden, was de link met 'ijs' gauw gelegd. Zo kwam de spellingwijziging van 'eisen/eiselijk' naar 'ijzen/ijselijk' tot stand.

Onze taal is soms nét een kameleon. De woorden verschieten van betekenis, de uitspraak verschiet van kleur. Maar het blijft jammer dat bijvoorbeeld de betekenis van het ouderwetse 'mondig worden' (meerderjarig worden) verschuift naar 'met scherp schieten uit je mond’.

Deze week maakte ik mee dat iemand een paar 'mondige' opmerkingen begon met: „Ik vind dat...” Een toehoorder die geïrriteerd raakte door de bijterigheid van het relaas, ketste terug: „Als jij iets vindt, moet je het maar naar de politie brengen.” Het was direct stil. Zo snoer je mondigen de mond.

„Al kan ik maar één slachtoffer voorkomen, dan is het 't waard”